

Проблеми і перспективи гуманізації технічної освіти

Вінницький національний технічний університет

Анотація. Розглядаються особливості організації освітнього процесу в ЗВО технічного спрямування. Виявляються специфічні проблеми гуманізації освітнього процесу, що пов'язані з особливостями професійної підготовки в технічних ЗВО. Стверджується необхідність підготовки викладачів до реалізації ідеї гуманізму в освітньому процесі.

Ключові слова: Гуманізація, гуманізація освіти, професійна підготовка фахівця.

Abstract: The peculiarities of organization of educational process in Higher education institution of technical direction are considered. Specific problems of humanization of the educational process are revealed, which are related to the peculiarities of vocational training in technical Higher education institution. The need to train teachers to implement the idea of humanism in the educational process is affirmed.

Keyword : Humanization, humanization of education, professional training of a specialist.

Одним із пріоритетних напрямів реформування освіти в Україні визначається її гуманізація. Попри те, що цей процес триває вже певний час, проблема не вирішена остаточно і продовжує бути актуальною. Свідченням цього є й нагальність як демократичних перетворень українського суспільства, так і вирішення екологічних проблем, що активно обговорюються науковцями.

Цілком закономірним і передбачуваним є те, що одним з шляхів гуманізації суспільного буття стає гуманізація освіти. Починаючи з 80-90-х років минулого століття, саме гуманізація розглядається важливим моральним принципом світогляду. Її проникнення в освітній процес ЗВО має забезпечити важливі суспільні зрушення пов'язані з визнанням людини найвищою соціальною цінністю.

Особливості освітньої підготовки у технічних ЗВО надає певної специфіки процесу гуманізації, оскільки попри переважання дисциплін технічного спрямування, що є повною мірою закономірним, останніми роками спостерігається значне скорочення гуманітарної складової в навчальних планах. Зазначимо, що підхід до гуманізації через гуманітаризацію є найбільш розповсюдженим. Разом із тим переважна частина дисциплін гуманітарного спрямування, відповідно тенденцій сьогодення, переводиться у вибіркову частину навчальних планів. При прагматично-утилітарному підході до професійної підготовки кваліфікованого фахівця, який буде конкурентоздатним на сучасному ринку праці, проголошений пріоритет людських цінностей, пріоритет особистості залишається поза увагою.

Проблема гуманізації та гуманітаризації знаходиться у колі наукових інтересів таких українських науковців як О.Барно, Т.Буяльська, І.Герасимова, С.Гончаренко, В.Добриніна, І.Зязюна, Л.Оніщук, Ю.Красильник та ін. Разом із тим проблема гуманізації вищої технічної освіти залишається мало дослідженою і потребує методологічного і методичного розроблення.

Акцентуємо увагу на певних проблемах гуманізації вищої технічної освіти які піднімаються науковцями. Так О.Шалімов [1] піднімає проблему авторитаризму, який залишився системі освіти у спадок від суспільного устрою радянських часів, зазначаючи, що освіта в цілому залишається авторитарною, мало пов'язаною з реальними потребами людини і суспільства. Ще однією проблемою, що піднімається науковцем, є проблема кадрово-професійної, антигуманної системи освіти, метою якої є надання міцних знань. Можна було б висловити незгоду з автором, оскільки прийнятий в освіті в якості провідного компетентнісний підхід має забезпечити цілісне формування фахівця. Проте в реальності, при перевірці якості освітнього процесу, особливо при застосуванні тестових методик, все зводиться до виявлення обсягу засвоєних знань та інколи до вміння їх використовувати на практиці.

Надзвичайно загрозовим у цьому контексті є витіснення при цьому самої людини з навчального процесу, оскільки її індивідуальні риси виводяться за межі навчального процесу. Ще одним аспектом прояву авторитаризму в системі освіти є штучне піднесення викладача над студентом, що проявляється в авторитарному тиску, наголошує вчений [1].

Така ситуація потребує нагального вирішення, оскільки гуманізація освіти спрямована на розвиток активнотворчих можливостей людини, її інтелекту, моральних якостей, що обумовлює мету як загальної, так і професійної освіти, а її реалізація вимагає створення умов для розвитку й збагачення особистості [2]. Пропонуючи таке тлумачення сутності гуманізації, Р.Свєтович розглядає гуманізацію як елемент педагогічного мислення, що передбачає зміну погляду на сутність освітнього процесу, а також виділяє два її аспекти: психологічний, що передбачає активізацію ролі людини, індивідуалізацію навчання та загальнокультурний аспект – розвиток гуманітарної культури через зміст дисциплін, освіти в цілому.

Враховуючи особливості змісту навчальних дисциплін технічного ЗВО реалізувати загальнокультурний потенціал гуманізації можна через організацію позанавчальної діяльності. Проте, попри проголошення необхідності гурткової роботи, реальний стан її в ЗВО є досить проблематичним. Згадаємо прагматично-утилітарний підхід до підготовки студентів і роль у його підтриманні викладачів технічних дисциплін, для яких це виходить за межі професійної підготовки. В такій самій мірі проблематичним виявляється й індивідуалізація навчального процесу, оскільки переважна частина викладачів технічного ЗВО не мають педагогічної підготовки, не бачать в ній доцільності, а відтак - не проявляються інтересу до інновацій в педагогіці, зокрема до педагогіки співробітництва.

Зазначене вище зумовлює необхідність психолого-педагогічної підготовки викладачів закладів вищої освіти технічного спрямування. При цьому надзвичайної важливості набуває підготовка педагогічних працівників до втілення ідеї гуманізації в освітній процес, що передбачає:

- встановлення демократичних, толерантних відносин між учасниками освітнього процесу;
- орієнтацію на розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця;
- створення сприятливої психологічної атмосфери у навчальному закладі;
- створення умов для самореалізації, самоствердження особистості студентів;
- прийняття гуманістичних цінностей в якості провідних при підготовці майбутніх фахівців технічного спрямування;
- забезпечення використання гуманістичного потенціалу світової й української культури.

Як багатовекторний процес, процес гуманізації є невичерпним і потребує подальшого розроблення і найголовніше – втілення в реальний процес професійної підготовки майбутніх фахівців технічного спрямування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Шалімов, О. С. Гуманізація та авторитаризм, як складові вітчизняної системи освіти [Текст] / О. С. Шалімов // Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.[м. Вінниця, 18 квіт. 2018 р.] : у 2-х т. – Т. 1. - Вінниця : ВННІЕ ТНЕУ, 2018. - С. 238-240.

2. Євсович Р.В. Гуманізація та гуманітаризація вищої освіти в Україні: історичний аспект / Р.В.Євсович // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2012. – Вип. 5. – С. 79-87.

**Дерун Віталіна Гарольдівна, викладач, Вінницький національний технічний університет.
alisaderun@gmail.com**